

Bölcskei Andrea, *Nomina* 36. (2013). *Névtani Értesítő* 37 (2015): 320–322. ISSN 0139-2190
<https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/6721/N%C3%8937.pdf?sequence=46&isAllowed=y>

Nomina 36. (2013) [2015]

Szerkesztő: JOHN BAKER – JAYNE CARROLL. Society for Name Studies in Britain and Ireland, Lavenham, Suffolk. 150 lap

A folyóirat 2013. évre datált, 2015-ben megjelent száma öt tanulmányt, egy jegyzetet, egy konferenciabeszámolót, egy könyvismertetést és a 2012-es év brit és ír vonatkozású névtani munkáinak bibliográfiáját tartalmazza.

Tanulmányok. PETER MCCLURE tanulmánya arra a kutatás-módszertani alaptételre hívja fel a figyelmet, hogy a nyelvi, okiratbeli, társadalmi, földrajzi és névtani kontextus figyelembevétele elengedhetetlenül fontos a család- és ragadványnevek helyes etimológiájának kidolgozása során (1–33). Főként középkori nottinghamshire-i személyneveket tartalmazó példaanyaga segítségével a szerző bemutatja, miként terelheti tévútra a paleográfiai, helyesírásbeli, fonológiai, morfológiai és szemantikai kétértelműség a névkutatót akkor, ha a fent említett kontextuális tényezőkre nincs tekintettel, és kizárólag a forma alapján von le következtetéseket a névalakok eredetére vonatkozóan. Az írás a körültekintő névfajtési elvek illusztrálása során számos korai angol család- és ragadványnév etimológiáját pontosítja, tisztázza.

JEREMY HARTE írása a *Deadman* 'halott ember' névösszetevőt (és változatait: pl. *Dead Men*, *Dead Woman*) tartalmazó angliai helynevek névszerkezeti jellemzőiről, földrajzi és időrendi megoszlásáról, a nevek jelöltjeiről és a névformák köré szövődő történetekről nyújt áttekintést egy közel 300 névalakot összegyűjtő korpusz anyagának elemzésekor (35–52). A névformák keletkezésével kapcsolatban a szakirodalomban, illetve a nép ajkán élő lehetséges magyarázatok közül a leggyakoribb tényleges motivációnak a korábban kitaszítottak tekintett öngyilkos személyek sírhelyének jelölése tűnik a szerző számára, mivel az Ordnance Survey, azaz a brit nemzeti térképészeti hivatal által készített legújabb térképeken feltüntetett, a vizsgált elemet magukban foglaló névalakok mintegy kétharmada egyházközségi határon lévő objektumokat jelöl.

PHILIP A. SHAW tanulmánya a népnevet tartalmazó személynevek és a megfelelő népnév többféle lehetséges kapcsolatára irányítja rá a figyelmet a viking korban, illetve az előtt Skandinávia területén lejegyzett névanyag alapján (53–73). Tárgyalja a korai germán nyelvekben általánosan elterjedt, germán törzsekre vonatkoztatható elemet magukban foglaló személynevek állományát; valamint a germán népek szomszédságában élő, nem germán nyelvet beszélő népcsoportokkal kapcsolatba hozható elemet tartalmazó személynevek eredetét, keletkezéstörténetét egyaránt.

RICHARD COATES az óangol *wīr* kifejezést tartalmazó összetételekre visszavezethető nagy-britanniai helynevek (pl. *wīr-h(e)alh* 'fenyértűsz sarok, szög' > *Wirral*) történeti és jelenkori állományának bemutatása után megállapítja, hogy a névtípus jelentkezése leginkább Észak-Anglia, valamint a Severn folyó vízgyűjtő területének

láp, vizenyős vidékeihez kötődik (75–105). A szerző vélekedése szerint az óangol *wīr* szó eddig általánosan elfogadott 'fenyérmirtusz' jelentése a vizsgált helynevek tükrében kissé árnyalódó: a kifejezés eredetileg bármely olyan lápvidéken élő növényre vonatkozhatott, amelynek hosszú, fás szára, illetve gyökere van, s melyek közül a legjellemzőbb az egykori mocsári növénytársulásokban valóban a fenyérmirtusz lehetett. A kérdéses óangol kifejezés végső soron ugyanarra a töre mehet vissza, amelyből a mai angol *wire* 'drót, huzal' szó is ered.

DAVID N. PARSONS arra a kérdésre keresi a választ, hogy milyen típusú lehetett a brit őslakosság és az angolszász betelepülők együttélése az 5. és 8. század között lezajlott hódítások során Shropshire megyében, s hogyan tükröződik ez a terület helyneveiben (107–123). A szerző érdekes kettősséget figyel meg a vizsgált megye névanyagában: míg a folyónevek jellemzően az angolszászok megjelenése előtti időkben itt élő népcsoportok egyikének nyelvében keletkeztek, s onnan adódtak át a hódítók nyelvébe, a helységnevek többnyire óangol eredetűek. Mindez arra mutat, hogy a brit földművesek rétegére telepedett rá a helyi igazgatást megszervező, politikai tekintetben domináns angolszász kisebbség.

Jegyzet. JENNIFER S. HOLT a régi Kirkby Lonsdale-i egyházközség névanyagát tanulmányozva bukkan rá a 19. századi eleji *Bichelgate* > *Mitchelgate* változásra, melyet az eredeti névforma kellemetlen konnotációjának megszüntetését célzó eufemisztikus névváltoztatásnak ítél (vö. óangol *bicce* 'szuka', 'ringyó', ugyanakkor óangol *micel* 'nagy'). Az eredeti névforma bükkfával benőtt magaslatra (vö. óangol *bēce* 'bükk' + *hyll* 'domb'), esetleg szukák által látogatott vagy vadászkutyák tenyésztésére szolgáló dombra utalhatott (125–133).

Beszámoló. A kötet rövid beszámolót tesz közzé a Brit és Ír Névtudományi Társaság (SNSBI) Glasgow-ban megrendezett 2013. évi, huszonkettedik tudományos konferenciájáról az elhangzott előadások és projektismertetőik címének, témájának felsorolásával (135–136).

Recenzió. A rovat az SNSBI első elnöke, W. F. H. Nicolaisen névtani munkásságának legjelentősebb írásait tartalmazó tisztelegő kötet ismertetését közli (137–139).

Bibliográfia. A kötet a 2012-ben megjelent, Nagy-Britannia és Írország tulajdonneveivel (is) foglalkozó, főként angol, illetve kisebb részben német és svéd nyelvű történelmi, filológiai, névtani (utóbbin belül általános kérdéseket tárgyaló, forrásanyagot megjelentető és módszertani témájú, valamint személy-, hely- és középkori irodalmi neveket feldolgozó) kiadványok, tanulmányok, recenziók CAROLE HOUGH által összeállított bibliográfiájával zárul (141–150). Bekerült a bibliográfiába Slíz Mariann-nak Nicolaisen fent említett kötetét bemutató, a „Névtani Értesítő”-ben közzétett magyar nyelvű ismertetése is.

BÖLCSKEI ANDREA